Euroopa Liidu
Teataja

ET
L-seeria

2024/2250

10.10.2024

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOON (EL) 2024/2250,

11. aprill 2024,

tähelepanekutega, mis on 9., 10. ja 11. Euroopa Arengufondi 2022. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmist käsitleva otsuse lahutamatu osa

EUROOPA PARLAMENT,

— võttes arvesse oma otsust 9., 10. ja 11. Euroopa Arengufondi 2022. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmise kohta,

— võttes arvesse Euroopa Kontrollikoja eriaruannet nr 35/2018,

— võttes arvesse kodukorra artiklit 99, artikli 100 kolmandat taanet ja V lisa,

— võttes arvesse arengukomisjoni arvamust,

— võttes arvesse eelarvekontrollikomisjoni raportit (A9-0110/2024),

A. arvestades, et liidu arengukoostöö, nagu see on määratletud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 208–211, toimub ülemaailmses kontekstis, mis on määratletud ÜRO kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030 ja selle kestliku arengu eesmärkides;

B. arvestades, et liidul on paljude arenguriikidega koostöösuhted, mille peamine eesmärk on edendada majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnaalast arengut ning eelkõige vähendada vaesust ja see pikas perspektiivis kaotada, andes toetust saavatele riikidele arengu- ja tehnilist abi;

C. arvestades, et aastatel 1959–2020 on Euroopa Arengufondide (EAFid) kaudu antud arengukoostöö abi Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (AKV) riikidele ning ülemeremaadele ja -territooriumidele (ÜMTd); arvestades, et raamistik, millega reguleeriti liidu suhted AKV riikide ning ÜMTdega, oli Cotonous 23. juunil 2000 allkirjastatud partnerlusleping (edaspidi „Cotonou leping“), mis sõlmiti algselt 20 aastaks, kuid mida on hiljem ajutiselt pikendatud; arvestades, et 15. novembril 2023. aastal kirjutati alla Samoa lepingule;

D. arvestades, et 11. EAF on jõudnud oma lõppjärku, kuna selle aegumisklausel jõustus 31. detsembril 2020; arvestades, et olemasolevate rahastamislepingute erilepinguid sõlmitakse siiski kuni 31. detsembrini 2023 ja EAFist rahastatavate käimasolevate projektide rakendamist jätkatakse kuni nende lõpliku elluviimiseni;

E. arvestades, et mitmeaastases finantsraamistikus 2021–2027 on arengukoostöö abi AKV riikidele integreeritud naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumenti „Globaalne Euroopa“ ning arengukoostöö abi ÜMTdele on integreeritud ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimise otsusesse, mis hõlmab ka Gröönimaad;

F. arvestades, et 9., 10. ja 11. EAFi liidu üldeelarvesse ei integreeritud ning nende rakendamine ja neist aru andmine toimub ka edaspidi kuni nende sulgemiseni eraldi;

G. arvestades, et EAFe haldab peaaegu täielikult komisjoni rahvusvahelise partnerluse peadirektoraat (DG INTPA) ning väikest osa (5 %) 2022. aasta EAFide kuludest haldab Euroopa elanikkonnakaitse ja humanitaarabioperatsioonide peadirektoraat (DG ECHO);

H. arvestades, et arengukoostöös on hakatud traditsioonilisema rahastajate ja toetusesaajate mudeli asemel pöörama suuremat tähelepanu vastastikustele huvidele, hõlmates lisaks sotsiaalsektoritele ka kestlikke investeeringuid, kaubandust ja suure lisandväärtusega majandussektorite arendamist, ning rahvusvahelistele partnerlustele, mille eesmärk on lahendada üleilmseid probleeme; arvestades, et Euroopa Liidu toimimise lepingus on sätestatud, et „[l]iidu arengukoostöö poliitika põhieesmärgiks on vaesuse vähendamine ja pikemas perspektiivis selle kaotamine“;

I. arvestades, et Euroopa tiimi lähenemisviisi abil teeb liit selles valdkonnas koostööd liikmesriikide, kohalike toetusesaajate ja teiste rahastajatega, et saavutada partnerriikides käegakatsutav mõju ja põhjalikud muutused;

Eelarve täitmine

1. märgib, et 2022. aastal oli 10. ja 11. EAFi rahalise rakendamise (individuaalsed kulukohustused 853 miljonit eurot ja maksed 2 386 miljonit eurot) seisukohast märkimisväärne nõukogu otsus (EL) 2022/1223, ([1]) mille eesmärk oli võtta uuesti kasutusele 600 miljoni euro ulatuses 10. ja 11. EAFi raames vabastatud vahendeid;

2. võtab teadmiseks nõukogu otsuse, millega eraldati 10. ja 11. EAFi raames kulukohustustest vabastatud projektidest 600 miljonit eurot, et rahastada meetmeid toiduga kindlustatuse kriisi ja Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja alguse järel Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (AKV) riike tabanud majandussõoki lahendamiseks; on veendunud, et AKV riikides toiduga kindlustatuse valdkonnas valitsevat eriti rasket olukorda arvesse võttes tuleb neid rahalisi vahendeid täiendada asjakohaste meetmetega, et suurendada kohalike kogukondade toidualast sõltumatust;

3. märgib, et 2022. aastal aitas EAFide rakendamine parandada vee ja sanitaartingimuste, elektri kättesaadavuse, õigusabi kättesaadavuse, toiduga kindlustatuse ja toitumise, keskkonnakaitse, kliimamuutuste leevendamise strateegiate ja looduslike ökosüsteemide, tervishoiu, hariduse ning ettevõtluse ja tööalase konkurentsivõimega seotud olukorda;

4. märgib, et EAFid moodustavad 33,2 % DG INTPA 2022. aasta maksete portfellist, mis ulatus 2 452 miljoni euroni (st 98,08 % aastaeesmärgist); märgib, et Euroopa Investeerimispanga (EIP) maksed ulatusid 461 miljoni euroni; märgib, et kuna 11. EAFi aegumisklausel jõustus 31. detsembril 2020, ei olnud 2022. aastal uusi kulukohustusi, välja arvatud niisuguste vahendite kulukohustused, mis tulenesid 10. ja 11. EAFi reservi uuesti kasutusele võtust vastavalt otsusele (EL) 2022/1223 seoses erimeetmetega, mille alusel saaks liit reageerida toiduga kindlustatuse kriisile ning majandussõokile Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (AKV) riikides; märgib, et AKV riikide investeerimisrahastule mõeldud EIP maksed ulatusid 400 miljoni euroni;

5. rõhutab Euroopa tiimi lähenemisviisi tähtsust liidu abi tulemuslikkuse ja nähtavuse seisukohast ning tunneb heameelt komisjoni algatuse üle süvendada koordineerimist liikmesriikidega ja kasutada maksimaalselt ära nende olemasolevaid eksperditeadmisi partnerriikides, tagades Euroopa tugevama maailmapositsiooni; võtab teadmiseks piirkondlikud Euroopa tiimi algatused, mis on seotud Vahemere lääneosa rändeteega ning mille juhtrühma kuuluvad nii naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraadi (DG NEAR) kui ka rahvusvahelise partnerluse peadirektoraadi (DG INTPA) esindajad, tagades seeläbi tegevuse sidususe ja rahaliste vahendite optimaalse kasutamise;

6. juhib tähelepanu sellele, et 11. EAFi lepingutest on suletud 60 % ja et komisjon peaks viima 9. EAFi sulgemise lõpule 2024. aastal; võtab teadmiseks 10. EAFi sulgemisel tehtud edusammud, mille puhul on suletud 95,2 % lepingutest;

7. võtab teadmiseks DG INTPA pingutused vähendada vanu eelmakseid (sihiks 40 %) ja vanu täitmata kulukohustusi (sihiks 35 %); märgib, et DG INTPA ületas selle eesmärgi, vähendades vanu eelmakseid EAFide puhul 54,31 % ning saavutades 52,51 % vähenemise nii EAFide vanade täitmata kulukohustuste puhul kui ka kogu oma vastutusvaldkonnas; märgib, et täitmata kulukohustuste osas saavutas ta 35 % eesmärgi, jõudes EAFide puhul 36,83 %ni;

8. märgib siiski, et Euroopa Kontrollikoja (edaspidi „kontrollikoda“) aruande kohaselt ei ole DG INTPA vanade eelmaksete vähendamise peamises tulemusnäitajas võetud arvesse aastate arvu, mille jooksul iga eelmaksetehing on jäänud sulgemata, mistõttu on kontrollikoda seisukohal, et selle peamise tulemusnäitaja saavutamine ei kajastanud raskusi, millega DG INTPA oli kokku puutunud vanemate eelmaksetehingute tasaarvestamisel, millest mõned olid olnud sulgemata kuni 12 aastat; võtab teadmiseks komisjoni vastuse, mis käsitleb kuni 12 aasta jooksul tasaarvestamata tasumata arvete ja eelmaksete aegumist ning mille kohaselt on enamik nendest vanadest eelmaksetest seotud kohtuvaidlustega; kutsub komisjoni üles andma Euroopa Parlamendile nende kohtuvaidluste kohta jätkuvalt aru, nagu seda on juba tehtud Euroopa Parlamendi soovituse nr 2015/PAR/0463 alusel; märgib lisaks, et vanade eelmaksete vähendamiseks ja arvete aegumisega tegelemiseks on komisjon juba võtnud kasutusele iga-aastased kontrollid, kusjuures 93 % EAFi maksetest tehti 2022. aastal õigeaegselt, ning ta kasutab portfelli halduse tulemustabelit (mida ajakohastati 2023. aasta oktoobris), mis võimaldab töötajatel jälgida eelmaksete aegumist ja võtta järelmeetmeid pikalt tasumisele kuuluvate arvete suhtes, ning võtab lisameetmeid, sealhulgas korraldab sihtotstarbelisi kampaaniaid ja seminare ning koostab suuniseid;

9. märgib, et DG INTPA saavutas oma eesmärgi, mille kohaselt ei tohiks EAFide vanade aegunud lepingute osakaal olla suurem kui 13 %; märgib, et EAFide puhul oli see näitaja 10,56 % ja liidu üldeelarve puhul 8,39 %;

10. juhib tähelepanu sellele, et EAFide täitmata kulukohustuste summa oli 2022. aastal 8 250 miljonit eurot ehk 12,6 %;

([1]) Nõukogu 12. juuli 2022. aasta otsus (EL) 2022/1223, mis käsitleb 10. ja 11. Euroopa Arengufondi projektidest vabanenud vahendite eraldamist, et rahastada Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (AKV) riikides meetmeid toiduga kindlustatuse kriisi ja majandussõoki leevendamiseks, mille on põhjustanud Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu (ELT L 188, 15.7.2022, lk 147).

Tegevuse mõju finantsaruannetes

11. märgib, et eelmaksed vähenesid 239 miljoni euro võrra peamiselt seetõttu, et sõlmitud lepingute arvu vähenemise tõttu tehti vähem ettemakseid (2021. aastal 2 118 miljonit eurot võrreldes 853 miljoni euroga 2022. aastal), ning et sellest tulenevalt suurenes raha ja raha ekvivalentide summa 34 miljoni euro võrra, kuna eelmaksed ja muud maksed vähenesid;

12. märgib, et viitvõlad suurenesid 123 miljoni euro võrra peamiselt selliste aasta lõpu seisuga avatud lepingute arvu kasvu tõttu, mille alusel esitatud kulutaotlusi ei olnud aasta lõpuks kinnitatud ja seega tuli kulusid prognoosida;

13. võtab lisaks teadmiseks tegevuskulude üldise vähenemise 74 miljoni euro võrra, mis tulenes peamiselt usaldusfondide tegevuse lõpetamisest, mille tagajärjel vähenesid nende kulude katmiseks vajalikud panused, ning hädaabiga seotud kulude kasvu, sest 10. ja 11. EAFi raames vabastatud vahendeid kasutati uuesti, et vähendada Ukrainas toimuva sõjategevuse kahjulikku mõju;

14. rõhutab, et Ühendkuningriigi Euroopa Liidust väljaastumise mõju osas järeldas kontrollikoda, et EAFide 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandele ei ole see avaldanud finantsmõju, millest tuleks teatada, ja et EAFide raamatupidamise aastaaruanne kajastab 31. detsembri 2022. aasta seisuga korrektselt väljaastumisprotsessi olukorda nimetatud kuupäeval;

Raamatupidamisaruannete usaldusväärsus

15. märgib, et 9. EAFi (2000–2007) eelarve oli ainult 13,8 miljardit eurot, 10. EAFi (2008–2013) oma oli peaaegu kaks korda suurem, st 22,7 miljardit eurot, ja 11. EAFi eelarve on koguni 30,5 miljardit eurot, millest 29,1 miljardit eurot on eraldatud AKV riikidele, 0,4 miljardit eurot ÜMTdele ning üks miljard halduskuludeks;

16. võtab teadmiseks komisjoni 2021. aasta oktoobris tehtud teadaande 8. EAFi sulgemise kohta; juhib tähelepanu sellele, et komisjon märkis EAFide 2022. aasta raamatupidamise aastaaruandes, et kõik 8. EAFi tegevused on lõpule viidud ning kõik lepingud ja finantsotsused on EAFi raamatupidamisarvestuses suletud ning ülejäänud avatud sissenõudekorraldused kanti üle 9. EAFi; märgib aga, et 8. EAFi finantsteave oli raamatupidamise aastaaruandes siiski alles ja mõned 8. EAFi saldod olid 2022. aastal veel sulgemata; märgib, et 8. EAFi operatiivtegevuse lõpetamine toimus ettenähtu kohaselt 2021. aastal ning et 8. EAFi täielik raamatupidamiskontode sulgemine on täitmata sissenõudekorralduste tõttu veel pooleli;

17. märgib asjaolu, et kontrollikoda järeldas oma aastaaruandes 9., 10. ja 11. EAFist eelarveaastal 2022 rahastatud tegevuste kohta, et raamatupidamise aastaaruanne kajastab kõigis olulistes aspektides õiglaselt EAFide finantsolukorda 31. detsembri 2022. aasta seisuga ning et nende tehingute tulemused, rahavood ja netovara muutused lõppenud aastal on kooskõlas nõukogu määruse (EL) 2018/1877 ([2]) (EAFi finantsmäärus) sätete ja avaliku teenistuse raamatupidamisstandarditega;

Raamatupidamise aastaaruande aluseks olevate tehingute seaduslikkus ja korrektsus

18. märgib, et kontrollikoja hinnangul on 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamisaruande aluseks olevad tulud kõigis olulistes aspektides seaduslikud ja korrektsed;

19. märgib, et Euroopa Arengufondide (EAFid) rakendamine puudutab riike, kes seisavad silmitsi kliimamuutuste, elurikkuse vähenemise ja toiduga kindlustamatuse süveneva mõjuga ja keda on nõrgestanud COVID-19 pandeemia, Venemaa õigustamatu ja provotseerimata Ukraina-vastane agressioonisõda ning kasvav võlakoormus, uued ja unustatud humanitaarkriisid ning konfliktid, mis tekitavad süvenevat ebavõrdsust ja vaesust; nõuab seetõttu kindlalt, et EAFide ülejäänud projektid keskenduksid kestliku arengu eesmärkide elluviimise edendamisele; kordab, et julgeolek, vastastikku kasulikud partnerlused ja rahvusvaheline koostöö on põhitingimused, mis võimaldavad maailmal teha edusamme kestliku arengu eesmärkide saavutamisel 2030. aastaks ja pärast seda;

20. kordab oma muret paljude võimalike põhjuste pärast, miks kontrollikoda esitas vastupidised arvamused kulude seaduslikkuse ja korrektsuse kohta, kuna 31. detsembril 2022 lõppenud eelarveaasta raamatupidamise aastaaruandes heakskiidetud kulud on olulisel määral vigadest mõjutatud; märgib samal ajal, et olud, milles EAFe rakendatakse, on riskantsed, keerulised ja kiiresti muutuvad ning et neile on omane märkimisväärne mitmekesisus geograafilise hajutatuse, rakendavate üksuste ja partnerriikide ning abi andmise meetodite osas;

([2]) Nõukogu 26. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1877, mis käsitleb 11. Euroopa Arengufondi suhtes kohaldatavat finantsmäärust ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2015/323 (ELT L 307, 3.12.2018, lk 1).

21. märgib, et tehingute korrektsuse auditeerimiseks kontrollis kontrollikoda 140 tehingust koosnevat valimit, mis esindas kõiki EAFide kulutusi; märgib lisaks, et see hõlmas 27 Aafrika jaoks mõeldud hädaolukorra usaldusfondiga seotud tehingut, 98 tehingut, mille on heaks kiitnud 20 ELi delegatsiooni ([3]), ja 15 komisjoni peakorteri poolt heaks kiidetud makset;

22. märgib murega, et 140 kontrollitud tehingust sisaldas vigu 57 (40,7 %) võrreldes 54 vigase tehinguga (38,8 %) 2021. aastal sama arvu kontrollitud tehingute puhul; rõhutab lisaks, et kontrollikoda kvantifitseeris 48 viga (2021. aastal 43 viga), mille alusel ta hindas eelarveaasta 2022 veamääraks 7,1 % (2021. aastal 4,6 %);

23. märgib murega, et eelarveaastal 2022 oli vigade liigituse alusel hinnangulised veamäärad järgmised: kandmata jäänud kulude puhul 51 % (2021. aastal 14,9 %), rahastamiskõlbmatute kulude puhul 24 % (2021. aastal 38,6 %), riigihanke-eeskirjade tõsise rikkumise puhul 16 % (2021. aastal 14,6 %), oluliste tõendavate dokumentide puudumise puhul 7 % (2021. aastal 23,3 %) ja muud liiki vigade puhul 2 % (2021. aastal 8,6 %); võtab teadmiseks komisjoni vastuse, et enamik vigu, mida oleks saanud vältida, on seotud ülemäärase tasaarvestamisega (kandmata kulud), mis on tingitud rakenduspartnerite poolt kaudse eelarve täitmise raames esitatud ebapiisavast finantsaruandlusest ega mõjuta projektide rakendamist;

24. võtab teadmiseks komisjoni vastuse, mille kohaselt on 2022. aastal ligikaudu 50 % vigadest tingitud ülemäärasest tasaarvestamisest, mis on tava, mille puhul kandmata kulud kajastatakse raamatupidamisarvestuses kantud kuludena ja on seetõttu ajutised, kuna pärast lõplikku tasaarvestamist neid enam ei eksisteeri; võtab lisaks teadmiseks meetmed, mida komisjon on võtnud kantud kulude hõlpsamaks kindlakstegemiseks, ning kutsub komisjoni üles andma eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavale institutsioonile aru nende meetmete mõjust;

25. märgib, et 2022. aastal hoiti DG INTPA eelkontrollide abil ära rahastamiskõlbmatute kuludega seotud väljamaksete tegemist kogusummas 167,94 miljonit eurot, mis moodustab 2,91 % arvetel märgitud kogusummast ja ületab DG INTPA poolt selle näitaja jaoks kehtestatud ülemmäära (2 %) ja 2021. aasta tulemust (2,62 %); julgustab komisjoni oma kontrollisüsteeme veelgi parandama;

26. tunneb muret asjaolu pärast, et EAFi riiklik eelarvevahendite käsutaja Beninis sõlmis lepingu ühe konsultatsioonifirmaga, et tugevdada kodanikuühiskonna osalust riigis, rikkudes seega oluliselt riigihanke-eeskirju; märgib murega, et komisjoni sõnul kasutas hindamiskomitee oma kaalutlusõigust, et kohaldada arvutusmeetodit, mis ei olnud menetluse käigus piisavalt dokumenteeritud; võtab teadmiseks meetmed, mida komisjon on võtnud selles delegatsioonis tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks ja sarnaste probleemide vältimiseks teistes delegatsioonides; märgib, et Beninis asuva ELi delegatsiooni veamäär moodustas ligikaudu 30 % summaarsest veast ning et kui seda ei oleks arvesse võetud, oleks vigade kogumäär olnud 7,1 % asemel ligikaudu 4,7 %; tuletab meelde, et läbipaistvus ja aruandekohustus on väga olulised valitsusväliste organisatsioonide jaoks, kes peavad tegutsema täielikus kooskõlas liidu finantsreeglite ja väärtustega, eelkõige liidu rahaliste vahendite haldamisel, ning rõhutab, et valitsusvälistele organisatsioonidele, eelkõige nendele, kes tegutsevad kolmandates riikides, tuleks pakkuda nende kontrolli- ja järelevalvesüsteemide alast toetust; tuletab meelde, et valitsusväliste organisatsioonide suhtes kohaldatakse samatasemelist kontrolli ja uurimist kui kõigi teiste liidu rahaliste vahendite saajate suhtes;

27. märgib murega, et hinnanguline veamäär ületab süstemaatiliselt olulisuse läve (2 %); märgib murega, et võrreldes eelarveaastaga 2021 on hinnanguline veamäär tõusnud 2,5 % võrra, samas kui eelarveaastatel 2020–2021 tõusis see 0,8 % võrra;

28. märgib, et 2022. aastal väljastas komisjon 293 lepingu kohta 333 sissenõudekorraldust kogusummas 62,92 miljonit eurot;

Järelevalvesüsteemide ja kindluse andmise süsteemide läbipaistvus ja tulemuslikkus

29. võtab teadmiseks kontrollikoja tähelepaneku, et komisjon ja tema rakenduspartnerid tegid 2022. aastal rohkem vigu tehingutes, mis on seotud programmide eelarvestuste ja toetustega ning rahalist toetust käsitlevate ja delegeerimislepingutega, mis on sõlmitud toetust saavate riikide, rahvusvaheliste organisatsioonide ja liikmesriikide ametitega, kui muud liiki toetuste puhul (näiteks ehitustöö-, tarne- ja teenuste osutamise lepingud); märgib lisaks, et kontrollikoja kontrollitud 99 seda tüüpi tehingust sisaldasid 46 kvantifitseeritavaid vigu, mis moodustasid 86 % hinnangulisest veamäärast; märgib, et DG INTPA vaatab praegu läbi oma kontrollistrateegiat, sealhulgas aruandlusnõudeid, ja uurib, milliseid parandusmeetmeid saaks võtta; palub komisjonil teavitada eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavat institutsiooni oma läbivaadatud kontrollistrateegiast;

([3]) Benin, Botswana, Burkina Faso, Djibouti, Etioopia, Fidži, Gabon, São Tomé ja Príncipe, Guinea-Bissau, Haiti, Côte d'Ivoire, Libeeria, Madagaskar, Malawi, Nigeeria, Tansaania, Gambia, Togo, Uganda ja Zimbabwe.

30. võtab kontrollikoja aruande põhjal teadmiseks, et 23 kvantifitseeritava vea ja viie mittekvantifitseeritava vea puhul oli komisjonil enne kulude heakskiitmist piisavalt teavet vea vältimiseks või avastamiseks ja parandamiseks; märgib lisaks, et kontrollikoja hinnangul oleks hinnanguline veamäär olnud 5,5 protsendipunkti madalam (2021. aastal 2,4 protsendipunkti madalam), kui komisjon oleks kasutanud nõuetekohaselt kogu tema käsutuses olevat teavet; võtab teadmiseks komisjoni vastuse, et enamik vigu, mida oleks saanud vältida, on tingitud rakenduspartnerite poolt kaudse eelarve täitmise raames esitatud ebapiisavast finantsaruandlusest; võtab teadmiseks komisjoni võetud kohustuse vaadata läbi oma kontrollistrateegia, sealhulgas aruandlusnõuded, ning kutsub komisjoni üles andma võetud parandusmeetmetest aru;

31. märgib kontrollikoja aruande põhjal, et 22 kvantifitseeritud vigadest mõjutatud tehingu puhul, mis moodustasid hinnangulisest veamäärast 2,3 protsendipunkti, oli tehtud ka audit või kontrollitud kulusid; märgib lisaks, et DG INTPA kontrollisüsteem põhineb eelkontrollidel ning et auditi-/kontrolliaruannetes esitatud teave, milles kirjeldatakse tegelikult tehtud tööd, ei võimaldanud kontrollikojal hinnata, kas vigu oleks saanud nende eelkontrollide käigus avastada ja parandada, sest aruanded ei hõlma 100 % teatatud kuludest ega sisalda piisavalt üksikasju, et kinnitada, kas kirjed, milles kontrollikoda vigu tuvastas, olid osa eelkontrollidest; märgib sellega seoses, et komisjon ajakohastab korrapäraselt kulude kontrolli tööjuhendit, et suurendada aruandluse täielikkust ja selgust; palub, et komisjon annaks eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutavale institutsioonile selles valdkonnas tehtud edusammudest aru;

32. rõhutab, et kontrollikoda tuvastas kaks kuluvaldkonda, kus tehingutes esineb tänu konkreetsetele maksetingimustele vähem vigu: a) eelarvetoetus ja b) rahvusvaheliste organisatsioonide rakendatavad mitme rahastajaga projektid, mille puhul kasutatakse nn eeldavat käsitlusviisi; märgib, et 2022. aastal auditeeris kontrollikoda kahte eelarvetoetuse tehingut ja kaheksat nn eeldava käsitlusviisi projekti, mida haldasid rahvusvahelised organisatsioonid;

33. rõhutab kohalike rakenduspartnerite rolli ning vajadust tagada nende toetus ja suutlikkuse suurendamine; märgib, et EAFi projektide järkjärgulise lõpetamise korral tuleks säilitada kohalik oskusteave liidu rahaliste vahendite kasutamisel, et kasutada seda naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ projektide puhul; rõhutab, et liidu projekte tuleks hinnata, jälgida ja neist tuleks aru anda, et teha kindlaks nende tulemuslikkus ja hoida ära soovimatu negatiivne mõju;

34. tunneb muret selle pärast, et nagu ka eelnevatel aastatel, andis mõni rahvusvaheline organisatsioon vaid piiratud juurdepääsu dokumentidele (nt kirjutuskaitstud kujul), mis takistas kontrollikoja auditi kavandamist, tegemist ja kvaliteedikontrolli ning põhjustas viivitusi; märgib, et kontrolliküsimusi arutati ÜRO üksuste ja Maailmapangaga mitmel korral, sealhulgas ühise tehnilise referentsrühma koosolekute ning ELi ja ÜRO finants- ja haldusraamistiku lepingu töörühma raames, ning et loodi ühised tehnilised töörühmad, et auditi- ja kontrolliküsimusi korrapäraselt arutada; märgib lisaks, et komisjon teeb koostööd asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonidega ja on tihendanud nendega teabevahetust, mis on seotud kontrollikoja juurdepääsuga dokumentidele; julgustab komisjoni neid pingutusi suurendama;

35. märgib, et DG INTPA üheteistkümnendas allesjäänud veamäära uuringus, mille koostas 2022. aastal tema nimel üks välistöövõtja, hinnati, et üldine allesjäänud veamäär jääb seitsmendat aastat järjest allapoole komisjoni kehtestatud olulisuse läve, milleks on 2 %: 1,15 % (2021. aastal 1,14 %);

36. rõhutab, et kontrollikoja hinnangul ei kujuta allesjäänud veamäära uuring endast kindlust andvat töövõttu ega auditit ning põhineb DG INTPA koostatud allesjäänud veamäära metoodikal ja käsiraamatul; märgib, et DG INTPA on selgitanud, et allesjäänud veamäära uuring peaks olema allesjäänud vigade hinnangulise finantsmõju põhinäitaja, st see mõõdab sisekontrollisüsteemi nõuetekohast toimimist ja näitab seega komisjoni korrektsioonivõimet; rõhutab, et nagu varasematelgi aastatel, tuvastas kontrollikoda uuringus teatavad piirangud; märgib, et kontrollikoda leidis 2022. aasta allesjäänud veamäära uuringus kasutatud arvutusmeetodi läbivaatamisel, et allesjäänud veamäär oli tegelikust väiksemana näidatud ja et kontrollikoja arvutuste kohaselt oli allesjäänud veamäär 1,35 %; võtab lisaks teadmiseks kontrollikoja arvamuse, et nagu varasematelgi aastatel, võimaldab allesjäänud veamäära metoodika töövõtjal täielikult tugineda DG INTPA juhtimiskontrollide tulemustele, ning et tuginemine teiste audiitorite tööle on vastuolus allesjäänud veamäära uuringu eesmärgiga;

37. märgib, et alates 2018. aastast vähendas DG INTPA märkimisväärselt reservatsioonide ulatust (st nendega hõlmatud kulude osakaalu) iga-aastastes tegevusaruannetes ning et samamoodi ei sisalda 2022. aasta tegevusaruanne ühtegi reservatsiooni; märgib, et kontrollikoda ei pea reservatsioonide puudumist 2022. aasta tegevusaruandes põhjendatuks ja leiab, et see tuleneb osaliselt allesjäänud veamäära uuringu piirangutest; võtab teadmiseks komisjoni vastuse, et reservatsioonide puudumine on põhjendatud allesjäänud veamäära metoodika ja juhiste nõuetekohase rakendamisega tema kesktalituste poolt;

38. märgib, et DG INTPA hinnangul oli maksete tegemisel veariski sisaldav summa kokku 83,3 miljonit eurot (1,4 % 2022. aasta kuludest) ja kontode sulgemise seisuga veariski sisaldav summa kokku 71,7 miljonit eurot; märgib lisaks, et maksete tegemisel veariski sisaldavast summast korrigeerib DG INTPA enda hinnangul järgnevatel aastatel oma kontrollidega 11,6 miljonit eurot (19 %) (seda summat nimetatakse korrektsioonivõimeks);

39. märgib, et DG INTPA 2022. aasta tegevuskava, milles käsitletakse tuvastatud kontrollipuudusi ja suuri riske, hõlmab kontrollikoja ja allesjäänud veamäära järelduste põhjal võetavate järelmeetmete parandamist ning et allesjäänud veamäära käsiraamatu ja metoodika uued versioonid võeti vastu 2022. aasta septembris, et käsitleda kontrollikoja varasemates tähelepanekutes tõstatatud probleeme; võtab teadmiseks komisjoni vastuse, et muudetud reeglitega välditakse liigset tuginemist varasemale kontrollitööle, kuna nüüd on nõutav, et varasemale kontrollitööle tuginemise juhtumeid jälgitaks varasemate keskmiste näitajate alusel; märgib lisaks, et komisjon on täielikult täitnud kontrollikoja 2020. aasta aruande soovituse kehtestada allesjäänud veamäära uuringu töövõtjale kohustus teatada komisjonile oma töö käigus kõigist liidu eelarvet kahjustavatest pettusekahtlustest; peab siiski kahetsusväärseks, et komisjon ei nõustu kontrollikoja 2022. aasta aruandes esitatud soovitusega parandada allesjäänud veamäära metoodikat ja kontrollida selle nõuetekohast kohaldamist, kuna ta ei näe vajadust allesjäänud veamäära uuringus suure väärtusega kirjete ekstrapoleerimiseks kasutatavat metoodikat muuta;

Pettuste ennetamine, avastamine ja korrigeerimine

40. märgib, et DG INTPA on alates 2014. aastast rakendanud oma pettustevastase võitluse strateegiat, mille ta töötas välja Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) esitatud metoodika alusel, ning et seda strateegiat on alates selle jõustumisest kolm korda ajakohastatud; märgib, et DG INTPA otsustas lükata edasi oma pettustevastase võitluse strateegia vahehindamise (algselt kavandatud 2022. aastaks) siseauditi talituse, Euroopa Kontrollikoja ja OLAFi juhitava mitme käimasoleva auditeerimise ja ajakohastamise tõttu; märgib lisaks, et DG INTPA on rakendanud 90 % sellega kaasnenud tegevuskavast ja et kõik meetmed on rakendatud teatatud tähtaegade jooksul, välja arvatud koos OLAFiga niisuguse võimaluse uurimine, kas pettusejuhtumite anonüümitud näiteid saaks levitada komisjoni sisevõrgustikus, mis võeti kasutusele 2023. aastal;

41. märgib, et DG INTPA andis oma panuse ka komisjoni pettustevastase võitluse strateegiasse ja võttis järelmeetmeid OLAFi 2018.–2022. aastal esitatud finantssoovituste suhtes, kuid selle tulemusel loeti lõpetatuks ainult 24 % finantssoovitustest ja järelmeetmeid võeti neist 76 % suhtes; peab kiiduväärseks 2022. aastal saavutatud tulemusi, nagu pettustega seotud teabe käsitlemist käsitlevate uute sisesuuniste jõustumist, DG INTPA pettustevastase võrgustiku ametissenimetamise süsteemi tugevdamist, DG INTPA rakenduspartneritele ja toetusesaajatele suunatud väliste teadlikkuse suurendamise meetmete algatamist, kõigi asutusesiseste veebilehtede, käsiraamatute ja andmebaaside jätkuvat ajakohastamist ning iga-aastast teatist kõigile töötajatele kutse-eetika standardite, pettuste ennetamise ja avastamise ning teabe avalikustamise eeskirjade kohta;

42. märgib, et 2022. aasta lõpus oli DG INTPA teadlik 24 käimasolevast uurimisest ning OLAF teavitas teda kuue uurimise lõpetamisest koos finants- ja/või haldussoovitustega, seitsme uurimise lõpetamisest ilma soovituseta ja kahe juhtumi üleandmisest Euroopa Prokuratuurile; märgib, et DG INTPA edastas OLAFile süstemaatiliselt kõik oletatavad pettuse või õigusnormide rikkumise juhtumid ning järgis tähelepanelikult kõiki OLAFi esitatud finantssoovitusi;

43. märgib, et DG INTPA pettustevastase võitluse strateegia (2021–2024) esimene prioriteetne eesmärk on suurendada nii selle sees kui ka sellest väljaspool pettustega seotud küsimuste alast teadlikkust, sealhulgas koolitusvõimaluste kaudu; peab siiski kahetsusväärseks, et kontrollikoda leidis, et nelja delegatsiooni puhul oli pettuste ennetamise alane koolitus puudulik (töötajad ei olnud viimase viie aasta jooksul saanud pettuste ennetamise alast koolitust);

44. tunneb heameelt asjaolu üle, et DG INTPA on optimeerinud varajase avastamise ja kõrvalejätmise süsteemi kasutamist pettuste eest karistamise vahendina ning tõhustanud eelarvetoetusega seotud pettusevastaseid meetmeid;

Liidu eelarvetoetus

45. märgib, et EAFide raames tehti 2022. aastal eelarvetoetuse maksed 105,2 miljoni euro ulatuses;

46. märgib võrdluseks, et 2022. aastal sai suuruse poolest kolmanda eelarvetoetuse portfelli Ukraina ning see hõlmas peaaegu 800 miljoni euro väärtuses käimasolevaid toiminguid;

47. rõhutab, et viimase kolme aasta jooksul on ELi eelarvetoetuse raames tehtud makseid kokku 6 miljardi euro ulatuses – 2020. aastal 3 miljardit eurot, 2021. aastal 1,2 miljardit eurot ja 2022. aastal 1,8 miljardit eurot; märgib lisaks, et eelarvetoetus moodustas 15 % Euroopa Komisjoni maksetest, mis on tehtud naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“, ühinemiseelse abi instrumendi (IPA III), ÜMTde, sealhulgas Grööonimaa assotsieerimist käsitleva otsuse või varasemate instrumentide raames;

48. märgib, et 2022. aastal said suurimaks eelarvetoetuse saajateks Euroopa naabruses asuvad riigid (38 %), millele järgnesid Sahara-tagune Aafrika (24 %), Aasia (18 %), Lääne-Balkan (8 %), Ladina-Ameerika (6 %), Kariibi piirkond (2 %), ülemeremaad ja -territooriumid (2 %) ja Vaikse ookeani piirkond (2 %), ning et lepingutüüpide lõikes on valdkondlike reformide tulemuslepingute osakaal (74 % portfelli väärtusest) suurem kui riigi- ja vastupanuvõime suurendamise lepingute ning kestliku arengu eesmärkide lepingute osakaal (vastavalt 24,5 % ja 1,5 %);

49. tuletab meelde, et kontrollikoda ei saa oma korrektsuse auditiga ([4]) kontrollida seda, mis juhtub pärast komisjoni poolt saajariigile eelarvetoetuse makse tegemist, kuna need summad suunatakse edasi asjaomase riigi eelarvevahenditesse;

50. märgib, et 2022. aastal olid EAFide maksete suurimad saajad Mosambiik, Sudaan ja Kongo Demokraatlik Vabariik, kusjuures suurima rahastusega sektorid olid valitsemissektor ja kodanikuühiskond, põllumajandus, energeetika ning sotsiaaltaristu ja -teenused; märgib, et EAFide rakendamine puudutab riike, kes seisavad silmitsi kliimamuutuste, elurikkuse vähenemise ja toiduga kindlustamatuse süveneva mõjuga ning keda on nõrgestanud kasvav võlakoormus, uued ja unustatud humanitaarkriisid ning konfliktid, mis tekitavad süvenevat ebavõrdsust ja vaesust; nõuab, et EAFid oleksid tingimuslikud, kui on tõendeid inimõiguste rikkumise kohta, ning et nende puhul kontrollitaks, et ei esineks korruptsiooni ja maksudest kõrvalehoidumist;

51. nõuab tugevamat koordineerimist komisjoni, Euroopa välisteenistuse ja ELi delegatsioonide vahel, et hõlbustada arutelusid ja koostööd asjaomaste kohalike osalejatega kohapeal, et teha kindlaks projektid, mis vastavad kõige paremini arengu tulemuslikkuse eesmärkidele;

52. märgib, et kohalikel valitsusvälistel osalejatel on partneritena head võimalused pakkuda liidu abi seda vajavatele inimestele, eelkõige äärepoolsetes piirkondades; rõhutab, et liidu tugevam koostöö nende organisatsioonidega võib kiirendada arengukoostöö tõhusust;

2021. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmise otsuse järelmeetmed

53. võtab komisjoni 2021. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmise otsuse järelaruande põhjal teadmiseks, et tegeletakse välistegevuse kontrollide digitaliseerimisega, et võtta kasutusele institutsionaalsed tavad ja vahendid, ning et eelseisev üleminek institutsionaalsele e-auditile hõlbustab auditite ja kontrollide tulemuste süstemaatilisemat ja integreeritumat seiret, mis omakorda hõlbustab terviklikumat järelmeetmete võtmise protsessi;

54. märgib, et 2023. aastal jätkusid ühised koolitused ÜRO töötajatega ning komisjon on ÜROga leppinud kokku ühiste tehniliste rühmade loomises, et arutada korrapäraselt auditi- ja kontrolliküsimusi, ning et komisjon jätkab meetmete võtmist, et leida niisugustele küsimustele praktilised ja pikaajalised lahendused;

55. märgib, et 2022. aastal hindas DG INTPA kahekümne niisuguse üleilmselt tegutseva rahvusvahelise organisatsiooni rakendatud meetmetega seotud kulude kontrollimise süstemaatilisi leide, kelle auditiülesannete haldamine on tsentraliseeritud, ning et lisaks leevendusmeetmeid käsitlevate ettepanekute esitamisele jagas ta 2023. aasta jaanuaris oma leide ka asjaomase peakorteri ja delegatsiooni töötajatega;

56. märgib, et komisjon ja tema partnerinstitutsioonid (sealhulgas arenguvaldkonna finantseerimisasutused ja arenguametid) suhtlevad aktiivselt kohalike erasektori organisatsioonidega, et arutada probleeme ja võimalusi suurendada juurdepääsu rahastamisele selliste rahastamisvahendite kaudu nagu segarahastamistehingud, ning et ELi delegatsioonide ja riiklike investeerimisfoorumite kaudu peetakse partnerlussuhetes partnerriikidega poliitilist dialoogi; rõhutab erasektori kaasamise tähtsust arengu rahastamise puudujäägi ületamisel ja kestliku arengu eesmärkide saavutamisel;

57. tunneb heameelt strateegia „Global Gateway“ üle, mis on liidu kooskõlastatud vastus ülemaailmsetele probleemidele; on seisukohal, et uute geostrateegiliste väljakutsete tingimustes peavad liidu välis- ja julgeolekupoliitikas ning arengukoostöös osalejad oma tegevust paremini koordineerima, et suurendada liidu kohalolekut ja nähtavust kogu maailmas, tehes selleks koostöös erasektori ja arengut rahastavate asutustega partnerriikides riiklikku väärtust loovaid investeeringuid kõvasse ja pehmesse taristusse, järgides samal ajal kestliku arengu eesmärke;

58. tuletab meelde, et ülemaailmsed kriisid on tekitanud ja suurendanud ebavõrdsust nii riikide sees kui ka nende vahel, kahjustades sotsiaalset ühtekuuluvust, ning tunneb sellega seoses heameelt ebavõrdsuse mõõdiku väljatöötamise üle, mille eesmärk on luua kõigi vaesuse vähendamiseks võetavate sekkumismeetmete panuste usaldusväärne aruandlus- ja võrdlussüsteem;

59. kordab kontrollikoja poolt komisjonile esitatud soovitusi:
   a) kontrollida, et suletud EAFide raamatupidamissaldosid kontrollitakse ja need tasaarvestatakse õigeaegselt;
   b) tagada, et eelmaksed ja arved oleksid raamatupidamise aastaaruandes õigel ajal tasaarvestatud;
   c) võtta meetmeid, et parandada ELi delegatsioonide kontrollisüsteeme eelmaksete tasaarvestamiseks;
   d) korrata kohustust järgida käibemaksueeskirju ja teha asjakohaseid kontrolle;
   e) tugevdada enne kulude heakskiitmist tehtavaid eelkontrolle;
   f) parandada allesjäänud veamäära metoodikat ja kontrollida selle nõuetekohast rakendamist.

([4]) Euroopa Kontrollikoja eriaruanne nr 25/2019 „Eelarvetoetuse andmete kvaliteet: puudujäägid mõningates näitajates ja muutuva summaga maksete kontrollis“.